

Næringslivets syn på regionsenterutvikling

Eksplorativ undersøkelse

Bestilt av regionrådene på Helgeland ved Helgeland Regionråd IKS
Finansiert av Nordland Fylkeskommune

Reputation in Mind AS
Store Nørve 16B
6009 Ålesund
Mobil: 928 03 307
E-post: odd.harald@repmind.no

06.03.2014

Rapporten i korte trekk

Næringslivets syn på regionsenterutvikling

Næringslivet på Helgeland er oppgitt over kommunal krangel og egosentrisk tenkning og handling. Regionen mister muligheter, eller sub-optimaliserer løsninger som følge av krangling og uenighet. Næringslivet har målstyrt utvikling, og slik uenighet er ukjent der.

Når formålet er å utvikle Helgelandsregionen, ser næringslivet bo- og regionsutvikling som et viktig utviklende og samlende fokusområde. Bo- og arbeidsmarkedsregion foretrekkes fremfor fokus på regionsenter.

Mangelen på helhetlig planlegging er påfallende på flere områder:

Næringsplan

*Infrastruktur/
samferdsel*

Det råder for tiden et overdrevet fokus på oljerelatert næringsvirksomhet. Det er engstelse for at dette går på bekostning av andre tradisjonsbærende næringer. Flere virksomheter er alene større enn den samlede oljerelaterte virksomhet i regionen.

Beslutninger innen nedenstående område er for store til at kommunene kan løse de på egen hånd. Beslutningsnivået bør løftes opp.

E 6

*Flyplass-
struktur*

Sykehusstruktur

Helgeland har et stort uutnyttet potensial.

Innhold

Rapporten i korte trekk	2
Bakgrunn for prosjektet	4
Metodevalg.....	5
Rapportering.....	7
Resultater	8
Generelle betraktninger	8
Kommunal krangel	8
Sub-optimalisering	9
Hva er det første du tenker på når vi snakker om regionsenter?	10
Umodne holdninger	11
Næringslivet vier politisk aktivitet relativt liten tid og oppmerksomhet	11
Næringslivets definisjon av regionsenter	12
Næringslivets oppfatning av handelssenter.....	14
Regionsentrenes rolle.....	14
Næringslivets opplevelse av kommunal og fylkeskommunal tjenesteleveranse.....	14
Regionrådsstruktur og sammensetning	15
Mangel på kommunalt samarbeid og helhetssyn	16
Beslutningsnivå.....	17
Beslutningsgrunnlag	18
Prioriteringshierarki.....	18
Manglende planlegging	19
Infrastruktur	20
Holdninger i befolkningen	20
.....	21
Nordland Fylkeskommune	21
Innovasjon Norge	21
Andre organisasjoner	22
Overdreven fokus på oljerelatert næring.....	22
Prioriteringsrekke i et utviklingsperspektiv	23
Pass på for forskjellsbehandling	23
Hypoteser	24
Tiltak	25

Bakgrunn for prosjektet

Innledning

Nordland Fylkeskommune gjennomførte en kartlegging blant ordførere og rådmenn på Helgeland. Kartleggingen ble gjennomført av Reputation in Mind AS, og rapporten «Regionsentrene skal være lokomotiver i livskraftige regioner» ble levert oppdragsgiver Nordland Fylkeskommune primo mai 2013. Rapporten ble offentliggjort på Nordland Fylkeskommune sine hjemmesider;

<http://www.nfk.no/artikkel.aspx?MId1=4768&AId=27524>

Bakgrunn

Arbeidet bygger på framlegg for Fylkesplan for Nordland 2013 – 2025, der dette temaet er omtalt slik:

- Mål: «Regionsentrene skal være lokomotiver i livskraftige regioner»
- Strategi: Styrke regionsentrene som funksjonelle sentre
- Tiltak: Å utvikle en by- og regionsenterpolitikk

Kartleggingen er en del av kunnskapsgrunnlaget for å utvikle en god by- og regionsenterpolitikk i Nordland. Kunnskapen skal underbygge og gi retning for valg både hos senterkommuner og tilstøtende kommuner. Det vil også kunne gi innspill og utgjøre et grunnlag for videre samarbeid i regionene/regionrådene, og for partnerskapet mellom fylkeskommunen og regionrådene.

Sterke regionsentre skal bidra med aktivitet som også tjener omliggende kommuner. Tiltak og aktiviteter som tjener regionen kan være mangeartede. Det er derfor ønskelig å finne ut mer om hvilke tiltak kommunene i Nordland ønsker prioritert, slik at de fire regionsentrene på Helgeland i større grad kan hjelpe til å dekke de respektive kommuners behov.

I forbindelse med gjennomføring av undersøkelsen blant ordførere og rådmenn på Helgeland kom det tydelig frem et ønske om at næringslivet også burde blir spurt tilsvarende. Under identisk formål og bakgrunn ble det søkt midler hos Nordland Fylkeskommune. På vegne av regionrådene på Helgeland var søker Helgeland Regionråd IKS.

Formål

Formålet med kartlegging blant næringslivet er identisk med formålet ved kartlegging blant ordførere og rådmenn.

Undersøkelsen har to hovedformål:

- Å identifisere kritiske suksessfaktorer som er viktig for måloppnåelse i arbeidet med å styrke regionsentrene som drivkraft i sitt område
- Å identifisere gjensidige forventninger hos kommunene

Det er ønskelig å samle inn og systematisere næringslivsrepresentantenes oppfatning rundt samarbeid og funksjonsfordeling, og få strategiske innspill for videre utvikling av regionale sentra.

1. Hvordan oppfattes regionsentrene som lokomotiver for regional utvikling?
2. Hvordan oppfattes de som lokomotiver eller motorer for næringslivet?
3. Hvilke funksjoner mener næringslivet er viktige for et regionsenter?

Kunnskapen skal underbygge og gi retning for valg både hos kommunene som skal utvikles til lokomotiv og i tilstøtende kommuner.

Metodevalg

Prosjektplan for hovedundersøkelsen av 15. februar 2013 og spesifikk prosjektplan datert 19. august 2013 beskriver alternative metoder med tilhørende fordeler og ulemper. Det er valgt kvalitativ undersøkelsesmetodikk med dybdeintervju. Metodevalget er identisk for de to undersøkelsene. Dette gir klare fordeler ved analyse og vurdering av resultatene fra undersøkelsene.

Kvalitativ metode

Metoden er også kalt oppdagende eller eksplorativ metode. Metodikken egner seg når forskningsområdet er ukjent. Respondenten får anledning til å komme med innspill som beriker og utvikler undersøkelsen. Respondenten bestemmer i stor grad tema i samtalen, og dette rapporteres. De momenter respondenten er opptatt av, tillegges tilsvarende vekt.

Ved å benytte semistrukturert dybdeintervju, gis intervjuer anledning til å forfølge tema, kroppsspråk og lignende. Det diskuteres videre på de tema som kommer opp.

Respondenten reflekterer over problemstillingen gjennom intervjuet, og ofte blir oppfatninger og uttrykk utviklet gjennom intervjuseansen. Intervjuet fungerer derfor som en bevisstgjøring rundt tema og egen oppfatning.

I forkant av intervjuprosessen, er det utarbeidet en intervjuguide. Denne bygger på den foreliggende kunnskap på området. På grunnlag av funn og kunnskap etter gjennomført intervjurunde, er det ikke hensiktsmessig å rapportere etter guidens oppbygning, men etter de funn som er kommet frem i intervjuene.

Erfaringer og innspill fra de enkelte respondentene bringes videre inn i påfølgende intervju. Dermed akkumuleres kunnskap om området, og etterfølgende respondenter kan bekrefte eller avkrefte aktualiteten av innspillene.

Bruk av resultatene fra undersøkelsen

Undersøkelsen er en eksplorativ eller oppdagende undersøkelse. Det betyr at resultatene fra denne type undersøkelser ikke er signifikante eller representerer hele «sannheten».

Bakgrunnen for dette er dens ustrukturerte form, intervjuer har forskjellig kunnskap om tema gjennom prosessen osv. Utvalget av respondenter er gjort av Helgeland regionråd, og representerer signifikante virksomheter på Helgeland. Funnene gir ny kunnskap og forståelse for det området som er undersøkt. Dette kan i neste omgang gå inn i en intern prosess/diskusjon i respektive kommuner eller andre forum. Denne forståelse sammen med akkumulert erfaring i kommunene vil danne grunnlag for prioriteringer og handling.

Utvelgelse av respondenter

Undersøkelsen er gjennomført blant næringslivet på Helgeland. Intervjuene ble gjennomført i to omganger/bolker, henholdsvis ultimo desember 2013 og primo januar 2014. Opprinnelig plan tilsa at intervju skulle gjennomføres tilnærmet sammenhengende ultimo desember. Imidlertid viste det seg vanskelig å få innpass hos respondentene i den ønskede perioden. Intervjufasen ble derfor utvidet. Det oppstod noen tilfeller av endring og avlysning av avtalte møter. Dette skyldes i hovedsak at respondentene ble forhindret pga. andre presserende oppgaver. I planleggingsfasen ble det tatt høyde for dette i form av at det forelå alternative respondenter som det da ble gjort avtale med.

Anonymisering ved rapportering

Respondenter har bedt om at deres uttalelser ikke presenteres med avsender. Dette skyldes ikke at respondentene ikke står for sine uttalelser, men de må forholde seg til selskaps- og konsernretningslinjer for meddelelse i det offentlige rom.

Rapportens momenter vil bli underbygget eller tydeliggjort gjennom referater fra respondentene. Referatene er merket med en kode som gir forfatteren anledning til sporing.

Forfatteren ber om at det fokuseres på innhold og bakenforliggende tanker og erfaringer mer enn hvilken respondent som målbringer utsagnene.

Respondentoversikt

Følgende respondenter ble intervjuet i prosjektet - presentert etter bransje:

Bransje	Bedrift	Kontaktperson
Bank	Helgeland SB	Adm. Dir. Jan Erik Furunes
Engineering	Aker Solutions MMO AS	V.P. Regional Manager Halvard Lie
Entreprenør	Aker Solutions MMO AS	V.P. Annbjørg Skjerve
Entreprenør	Bilfinger Industrials	Per-Inge Hestetreet og Roar Klevhaug
Industri	SCORE AS	Snorre Sørensen
Industri	MOMEK (Group)	CEO Dalmo Wiggo
Industri	Alcoa	Tom Eilertsen
Oppdrett	Marine Harvest	Kjell Stokbakken

Rapportering

Prosjektet rapporteres til Helgeland Regionråd IKS ved Sissel Hesjedal, som vil distribuere rapporten til resterende regionråd og Nordland Fylkeskommune.

Rapporten vil i noen grad henvise til første undersøkelse med ordførere og rådmenn. Referansen vil da være tydelig angitt.

Forfatteren har tidvis kommentarer og spørsmålsstillinger knyttet til materialet i denne og tidligere undersøkelse. Kommentar eller spørsmål fra forfatteren vil være markert for å skape tydelighet om respondentenes svar og forfatterens refleksjoner.

Resultater

Generelle betraktninger

Respondentene var til dels svært positive til initiativet og satte av tilstrekkelig tid til intervju. Riktignok måtte noen intervjuer flyttes eller avlyses, men dette skjedde i relativt lite omfang. I intervjusituasjonen var respondentene svært åpne, ærlige og reflekterte. Det er ikke fanget signaler om at noen har uttalt seg «politisk», men at oppriktighet har preget samtalene. Imidlertid stilte en respondent seg spørrende til bakgrunnen for undersøkelsen.

Intervjufasen avsluttes med spørsmål om hvordan respondenten opplever at jeg kommer og stiller slike spørsmål. Svarene var udelt positive, og til dels svært positive.

Kommunal krangel

Respondentene tilkjennegav tydelig irritasjon over kommunal og regional krangel. Dette tenderer mot oppgitthet og nærmest latterliggjøring. Det siste er ikke direkte uttalt fra respondentene, men er forfatterens tolkning av ordvalg, kroppsspråk og mimikk i intervjusituasjonen. Oppgittheten knytter seg hovedsakelig til mangel på kommunal og offentlig evne til samarbeid. Flere trekker frem at regionen har mistet muligheter, og at konkrete tiltak som for eksempel veipakker gjentatte ganger har gått til andre regioner på grunn av intern, kommunal uenighet. På samme måte understrekes at nettopp denne uenighetskulturen har resultert i at Helgeland ikke har hentet ut sitt potensial. Mangel på utnyttelse av regionens potensial oppleves på reiseliv, industri, utdanning, havbruk, infrastruktur med mer.

«Samarbeidet regionene imellom, politisk sett, er dårlig. Industrielt har vi samarbeidet i mange år, men politisk sett er det... de bygger ikke broer, men murer.»
6,2

«Jeg tør påstå at en stor del av konfliktene i kommunene er politikerskapt. Vi er industri, vi har et godt forhold til industrien i Mo I Rana. Har vi nytte av samarbeid, så har vi gjort det. Helgelandskraft er et godt eksempel på at kommunene kan drive et selskap sammen. Være enig om en strategi, pengebruk osv.» 21,3

Alle respondentene er tydelige på at samarbeidet mellom kommunene bør og kan bli bedre. Spesielt sterkt er dette understreket av de som er tilflyttere eller som har erfaring utenfor Helgelandsregionen. Lokal moderering kan henge sammen med stolthet til egen kommune. De påpekes at dette er et bilde hos de aktuelle respondenter, og trenger ikke være representativt for regionen.

Respondentene understreker at det er en utstrakt egosentrisk tenkning i de politiske miljøene på Helgeland. Det er svært lav grad av helhetstenkning, og intern kniving gjør at regionen blir mindre attraktiv for næringslivet.

Respondentene forstår ikke tankegodset «dem og meg» og at de mentale avstandene skal være begrensende i den grad de er det i dag.

Flere respondenter er av den oppfatning at langt høyere grad av samhandling og samarbeid er mulig. Det illustreres ved det gode og konstruktive samarbeidet det er mellom eierne i Helgelandskraft. Dette viser at med god vilje er det mulighet til å stige over de barrierer som ligger uoverkommelige i dag.

Sub-optimalisering

Krangel og uenighet presenteres som årsak til sub-optimalisering i regionen. Beslutninger om tiltak påvirkes i stor grad av egosentriske holdninger. Muligheter utnyttes dermed ikke optimalt.

Det er pekt på eksempler hvor beslutning om konkret samhandling er fattet i formelle organer, men som ikke er gjennomført på grunn av egosentrisk oppførsel.

I samtale med ordførere og rådmenn, tok flere opp at Helgelandbase AS kunne hatt en mer optimal plassering. Spørsmålet ble videreført til næringslivslederne, de fleste er av den oppfatning at det ville gi større muligheter for aktivitet om den var plassert i Leirfjord kommune. Denne oppfatning bygger selvsagt på begrenset informasjon. Er eksempelet riktig, vil det illustrere at muligheter ikke utnyttes til fulle, og forteller om sub-optimalisering eller at noen alternativer ikke får den oppmerksomhet de fortjener. Tilsvarende er uttrykt når det gjelder veiutbygging.

Temaet bør sees i sammenheng med punktet om manglende planlegging og samhandling.

«Jeg er ikke sikker på at motivet er å styrke Helgeland og styrke oljebasen i Sandnessjøen. De vil trekke aktiviteten til Mo i Rana. Det er slikt jeg har oppdaget etter hvert.» 13,2

«.....hvis vi ser på den andre siden så... vind...det kan en jo spør seg om. *Den store forskjellen er at det er en annen kommune?* Da kommer vi til det med kommunesammenslåing.» 9,1

«*Samtidig signaliseres til meg at de optimale løsningene blir ikke funnet.* Nei, det tror jeg du har rett i. Når vi ser hele Helgeland, så har de ikke klart å få optimalt ut av veipakker osv. på grunn av at det er en allmenn oppfatning i fylket at det er bare krangling.» 34,1

Hva er det første du tenker på når vi snakker om regionsenter?

Innledende spørsmål er nyttet til å åpne et bredt samtaletema og samtidig gi respondenten en åpen inngang i intervjuet. Svarene som gis spriker, og helheten kommer frem ved å se svarene og rapporten i sammenheng. Respondentene har et tydelig fotfeste i næringsvirksomhet når de svarer på sine tanker rundt regionsenter. Målene er samsvarende med ordførere og rådmenn, men inngangen til spørsmålsstillingen er forskjellig.

«Da er det dette med å ha et aktivt næringsliv, men også at hele mennesket blir ivaretatt i form av utdanning, struktur, kultur. Jeg kan ta meg som et eksempel. Jeg har en interessant jobb, men når jeg kommer hjem etter jobb vil jeg gjerne ha noe interessant å fylle tiden min med. Jeg er interessert i et tilbud som et regionsenter kan dekke opp. Etter- og videreutdanning, utdanning er en viktig sak der. Når jeg tenker regionsenter, så tenker jeg større enn en geografisk kjerne. Jeg synes at de tenker litt snevert, det er bare Sandnessjøen og de nærmeste kommunene omkring. En burde tenke Helgeland, fordi en ikke er så mange.» 40,1

«Et regionsenter må jo være et knutepunkt for et område. Der du finner mer tjenester enn i distriktet rundt.» 33,1

«Min første tanke er maktkamp, Mo i Rana og den helvetes flyplassen. For å si det enkelt. For det har blitt så negativt ladet. Jeg er innflytter og nøytral, og ser at avisen er med og drar opp diskusjonene på alle slags saker. Fyrer oppunder på begge sider...» 12,1

«Det er jo et relativt gjennomsnittlig og kjedelig fylke. Men det største industrielle fylket er jo her. Industrien i Nordland er dobbelt så stor som i Troms og Finnmark til sammen. Så det er noen kvaliteter som er her.» 46,2

«Bildet er ganske entydig og klassisk på Helgeland. Så er det Vefsn, Rana, Brønnøy og Alstadhaug som vokser på bekostning av andre.» 46,1

Respondentene legger svært liten vekt på kommunal tjenesteproduksjon når de omtaler regionsenter. I den grad kommunale tjenester er omtalt, er det i «sekkeposten» kulturtjenester og utdanning.

En respondent trekker frem at regionen ikke har tatt innover seg de faktiske forhold når det kommer til regionsenter og struktur i området. Regionsentrene på Helgeland er ikke likeverdige, og ulikheten varierer med bransje og tema. Følgende sitat forklarer dette:

«Historisk er dette en region som aldri har fungert i fellesskap. Det har sammenheng med avstander, så er her ingen dominerende regionsenter. I Salten er det ingen som diskuterer hvor senteret skal være. Det er Bodø, punktum finale. Men her er det fire som diskuterer som om at en av fire skal kåres, og de er likeverdige. Samtidig har jeg respekt for at ordførere kjemper for eget område, det er det votum de har fått. Men næringslivet arbeider sammen og i stadig større grad.» 46,1

«Da må jeg innlede med det jeg tror på. I distriktet her er ekstremt mange motkrefter i forhold til det å ha bærekraftig eksistens. Jeg fatter ikke hvordan en del av plassene kan overleve, det forstår jeg ikke, såfremt en ikke er ekstremt flink på noen ting... Er vi flink på noen ting, så kan man overleve.» 1,1

En respondent trekker frem at regionsenter kan være en motkraft mot at regionene forsøker å holde seg i live. Kommuners samarbeid for å være motkraft mot Vefsn, kan være et eksempel på dette. Respondenten stiller betimelig spørsmål; skal alle overleve?

Umodne holdninger

Følgende uttalelse refererer til en faktisk hendelse:

«Jeg synes det var ganske skremmende at «vi må passe på slik at de som er herfra kommer tilbake, og at de som kommer, men som ikke er herfra, de vil ikke trives og de vil ikke bo her - så dem trenger vi ikke å legge til rette for». For meg så var dette sånn; HALLO, er de ikke like viktig alle som kommer? Og hvis de trives, så blir de kanskje her, og om de bare er her i fem år, så har de lagt igjen noe.» 42,3

Uttalelsen krever ikke ytterligere kommentar.

Næringslivet vier politisk aktivitet relativt liten tid og oppmerksomhet

Forfatteren sitter med det klare inntrykk at næringslivet er begrenset opptatt av hva som skjer på det kommunale og offentlige området. I hvilken grad næringslivet på Helgeland avviker fra landet for øvrig, er uvisst. Reaksjoner og meninger om hendelser og beslutninger

som er fattet er absolutt til stede, i noen grad også svært sterke. Men engasjement og deltagelse virker begrenset. Hvorvidt ovenstående eksempler forklarer noen av årsaken til dette, er uvisst.

«Det er slik at en er her og er flink til å si hva som ikke er bra, men man engasjerer seg lite for å bidra.» 20,3

«Regionen kunne hentet noe med å være litt kreativ og utviklet noe i lag. Halvparten av morgendagens arbeidsplasser er ikke oppfunnet ennå. Vi bør være med og sette vårt preg på det. Det synes jeg, og jeg kunne tenke meg å engasjere meg.» 43,3

Årsaken til et tilsynelatende beskjedent engasjement, kommer ikke frem i undersøkelsen, men det er nærliggende å kople dette mot opplevelsen av at prosesser tar lang tid, og kringling mellom de offentlige aktørene. Der ser ut til å vær et ansvarstagen som kanskje ikke er tydelig oppfattet.

Engasjement eksemplifisert ved:

- Utstrakt bruk og prioritering av lokale underleverandører
- Høyere toleransegrense for lokale aktører
- Deltagelse i kontakt mot NFK og sentrale myndigheter, selv om temaet i liten grad berører egen virksomhet
- Forsiktighet for ikke å plukke arbeidskraft fra lokale aktører og fokus på ikke å starte lønns spiral
- Ønske om å engasjere seg i utviklings- og innovasjonsprosjekter

Næringslivets definisjon av regionsenter

«Da ser en hvor det er best for bedriften å etablere seg og hvor de ansatte vil trives. For det er viktig. Det koster å lære opp ansatte, og det er en fordel å ha dem så lenge som mulig. Det har lenge vært fokus på idrett, kulturhus etc. Det bør jo være på plass, de tingene en forventer at det skal være. At rammevilkårene for et normalt liv er på plass.» 5,3

Sett fra næringslivets side, så har regionsenter begrenset oppmerksomhet og verdi. De legger større vekt på bo- og arbeidsmarkedsregion (BA-region). Næringslivet er ikke vant med, og ser ingen interesse i, å la sine aktiviteter avgrenses av kommunale og fylkeskommunale grenser. Dette gjelder for så vidt også nasjonale grenser, men her er barrierene for tilpasning større.

Respondentene tilkjennegir da at de ønsker et aktivt og attraktivt arbeidsmarked, og at normalen for reisetid til og fra arbeidsstedet utvides. I dette perspektivet er regionsenter mindre interessant. Regionsenteret blir da en tilbyder av tjenester som beboerne kan benytte etter behov. Helhetlig attraktivitetsutvikling skjer da grenseløst innenfor BA-regionen, men med fokus på regionsenter som tilbyder av et bredt spekter tjenester. Dette kan være seg handel, kultur, idrett og lignende.

BA-regionen rager høyere enn regionsenter, og respondentene uttrykte ønske om at BA-regionen i trekanten Mo i Rana, Mosjøen og Sandnessjøen sees på og utvikles som egen BA-region.

«Hvis du ser på størrelsen Mosjøen, Sandnessjøen og Mo i Rana, så har jeg ikke noe tro på at en skal plassere regionsenter ett sted. En må se på trekanten som regionsenter. Vi snakker mye om bo- og arbeidsmarkedsregion. Jeg tror det er slik utfra geografien. *At BA-region er nivået over regionsenter?* Ja. Jeg tror at det er det nærmeste du kommer et konsept du kan få en form for konsensus rundt. Hvis Rana, Vefsn og Alstadhaug kunne sette seg ned under et slikt bilde og si at det er dette vi skal arbeide for...» 22,3

Bakenforliggende er uttalelser om at offshorenæringen er i bevegelse nordover, men er ikke på plass ennå. De har flere alternativer til etablering, og i vurderingen tar de høyde for at de ansatte skal trives, da blir de lenger i bedriften.

Etter at ovenstående tema kom opp i intervju, er spørsmålet bragt videre til andre respondenter. Tankegodset er i stor grad mottatt positivt, men det er også kommet innvendinger beskrevet under Regionsentrenes rolle.

Nedenstående modell er tenkt å illustrere manglende kongruens mellom regionsenterfokus, som er dagens fokusområde til BA-region som deler av respondentene har tatt til orde for. I stedet for å drøfte tre tilnærmet frittstående regionsenter, ser en alle tre regionsenter som et element i en større BA-region - bundet sammen av gode samferdselsløsninger.

Næringslivets oppfatning av handelssenter

Handelssenter med tilhørende tjenesteproduksjon fyller funksjon som innholdsleverandør i det daglige liv ved siden av arbeid. Det trekkes frem at tjenester i handelssenter ikke må forsømmes, da dette er viktig for regional rekruttering.

Regionsentrenes rolle

Respondentene finner det mindre interessant å diskutere regionsenter, for næringslivet er det BA-region som er av interesse. Det uttrykkes at regionsenter ikke er representert ved rådhus og kommunesenter, men kultur og andre samlingspunkter. Det påpekes samtidig at respondenter også uttrykker usikkerhet eller skepsis til å flytte fokus fra regionsentrene. Engstelsen går mest på at regionsentrene som tilbyder av tjenester kan bli forsømt, og regionens totale attraktivitet faller. Bakenforliggende er en stadig utvikling i infrastruktur og kommunikasjon.

I forbindelse med næringsutvikling, uttrykkes det for snevert å tenke utelukkende på regionsenter. Utvikling av BA-regioner vil i større grad stimulere til tilflytting, ved at regionens egenart og aktiva kommer til nytte i rekrutteringsarbeid.

Næringslivets bidrag til utvikling av regionsenter og BA-region uttales å være fokus på egen virksomhet og oppbygging av denne. Suksess og attraktivitet i egen virksomhet er deres beste bidrag til utvikling av regionen. Flere uttrykker også at de er opptatt av å se til annet lokalt næringsliv, og passer seg for kannibalisme eller at de drar i gang en lønns spiral.

Flere respondenter tar til orde for at kommunale tilbud bør tilbys over dagens kommunegrenser for i større grad å heve attraktiviteten i regionen. Hvorfor ikke tilby tjenester som barnehage etc. på tvers av dagens kommunegrenser? Da kan en gjerne bo i Leirfjord og ha barnehageplass i Sandnessjøen.

I samtaler rundt regionsenter blir ofte metaforen «Storebror» brukt, næringslivet har ofte nyttet den i negativ forstand.

Det uttrykkes at næringslivet orienterer seg mot Trondheim og NTNU på faglige og utviklings spørsmål, og til Bodø når det gjelder samfunnsengasjement.

Næringslivets opplevelse av kommunal og fylkeskommunal tjenesteleveranse

Dysfunksjoner

Kommunene uttrykkes å være lite forberedt på nytt næringsliv. Reguleringsplaner er ikke i tilstrekkelig grad oppdatert og modernisert. Prosesser tar lengre tid enn ønskelig. I konkrete tilfeller er bedrifters satsing blitt skalert ned for ikke å møte problemer med gamle reguleringsplaner. Når bedrifter ønsker å etablere seg, må de med sikkerhet vite at det er

tomter tilgjengelig. Det rapporteres om at virksomheter som har stått i denne situasjonen, har møtt meget høy grad av samarbeidsvilje og tilpasningsevne fra kommunenes side.

Næringslivet tar raske beslutninger, og gjennomføringskraft og hastighet er stor. Forskjellen i tidsbruk oppleves unødvendig stor. Bakgrunnen uttales å være manglende oppdateringer av kommunale planer og at det er mange instanser som skal uttale seg i prosessene. Det er ikke uttrykt at en skal begrense uttalelses- eller involveringsmulighet i kommunale prosesser, men fremdriften passer i mindre grad til næringslivets behov og ønsker.

Fra forfatterens side kan det oppleves som at der pågår en kamp om hvem som skal ta æren for vellykkede tiltak og utvikling. Er det ordførere, politikere, fylket, kommunene eller er det næringslivet? I de fleste tilfeller oppnås suksess gjennom felles arbeid.

Utdanning

Det er lagt stor vekt på behovet for utdanningsmuligheter lokalt. Lokale utdanningsinstitusjoner har vist seg i praksis å gi økt tilslutning fra lokale studenter, og det gir samtidig økt tilfang av kandidater ved ansettelse. Dette er «bevisført» ved at regionen har høyere tilgang på lærere og sykepleiere som følge av utdanningsmuligheter regionalt. Andre fagområder er underrepresentert på Helgeland, og det er begrensede utdanningsmuligheter.

Lokomotivfunksjonen

Næringslivsrepresentantene opplever ikke regionsentrene på Helgeland som lokomotiver. Mo i Rana er den nærmeste til å bli beskrevet som et lokomotiv. Selv ikke Mo i Rana ansees å ha nådd kritisk masse, og er for liten i forhold til Oslo, Bergen og Trondheim. Imidlertid tas det til orde for at regionen som helhet kan oppleves som et lokomotiv om de arbeider i fellesskap. Dette sees også i sammenheng med tankegodset om å se på BA-regioner og samarbeid på Helgeland.

«Når jeg spør om lokomotiv, så trekker du frem bedriftene. Ja, jeg vil si at jeg ikke vil trekke frem noen av kommunene som lokomotiver. Det ville jeg ikke gjort... Vil likevel si at vi samarbeider godt med kommunen. Men samarbeidet mellom kommunene har et stort forbedringspotensial.»

«Ja, men samtidig forstår jeg at kommunene kriger for sine ting. For eksempel sykehusene.» 37,3

Når respondentene diskuterer lokomotiv, er det ikke kommunene eller regionsenter de tenker på. For dem er det næringslivet som skaper lokomotivfunksjonen.

Regionrådsstruktur og sammensetning

Regionrådsstrukturen på Helgeland oppleves som ulogisk. Respondentene viser tydelig at de ikke ser formålet med dagens struktur, og det stilles også spørsmål ved en del av oppgavene

som regionrådene løser. En respondent krevde klart og entydig svar på om alle regionrådene stod bak undersøkelsen før intervjutidspunkt ble fastsatt.

«Det er et bilde på elendigheten på Helgeland. Tre regionråd og to av dem e... i den grad en skal si at geografi spiller en rolle. Altså Indre Helgeland RR og Helgeland RR. De driver og krangler om navnebruk osv. Det er et bilde på uenigheten. De har sprengt de opprinnelige regionrådsindelingene. Ytre som har døpt seg til Helgeland regionråd. Så har vi en akse fra Hattfjelldal, det er ikke logisk i det hele tatt.» 51,3

«Det er jo tre regionråd, og de jobber med forskjellige ting. Det gjenspeiler litt hele Helgelandsbiten.» 39,1

«Det er et spørsmål: Hva er regionråd for noe, som forvaltningsmessig... Vg-skole er en opplagt oppgave som kan tillegges RR.» 52,1

Regionrådene kan være et verktøy for samarbeid. Men de konstrueres på en måte som oppleves å sementere forskjeller og motsetninger.

Generelt er næringslivet lite opptatt av regionrådene og deres arbeid. Imidlertid kommer det frem en del uttalelser hvor regionrådene sees på som et resultat av konfliktene og uenigheten i regionen.

Flere uttrykker mangel på forståelse for antall regionråd og for den geografiske/kommunale inndelingen disse har. Det er uttrykt ett, maksimalt to, regionråd.

Med utgangspunkt i gjeldende regionrådsstruktur, forsvares kampene for lokale saker generelt og omkampene i Vefsn spesielt.

Mangel på kommunalt samarbeid og helhetssyn

Respondentene uttrykker unison irritasjon og frustrasjon over manglende samarbeid i regionen.

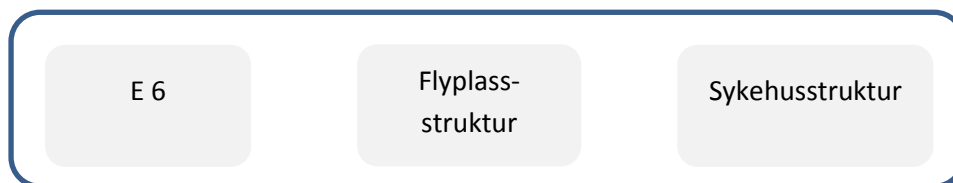
«Vi må i hvert fall bruke det vi er gode på, og da har jeg tro på regionale senter og deres utvikling. Mo i Rana er en bitte liten by, og i mitt hode trenger den å bli dobbelt så stor. Størrelsen i seg selv er ikke saliggjørende, men å få den dreisen på produktene... Du må nøye utvikle sammen med resten av samfunnet, men det må være en minimumsbefolkning for å kunne bære en flyplass, veiutbygginger og annen kommunikasjon - om det skulle være båt eller hva det måtte være. Hvis ikke har en ikke noen å dele regningen på, da blir det fort dyrt... Det er bare å se på alle samfunnstrekkene som er i forhold til de store – Trondheim, Bergen og Oslo har momentet i seg. De har relativt mange med krefter i sentraliseringssaken. De mindre

plasser føler nok at Mo i Rana har de med kreftene, men likevel er de små eller reelt sett en motkraft i forhold til de store sentra. Det går på at tilgangen på kompetanse er større i de store sentrene.» 1,3

Manglende samhandling og felles fremtreden er uttrykt å hemme opplevelsen av regionens størrelse og styrke. Resultatet av dette er at nasjonale politikere har mindre kjennskap til regionen enn det Helgeland fortjener. Det uttrykkes at Helgeland er det sorte hullet i kartet.

Beslutningsnivå

Regionen står overfor en rekke kritiske beslutninger. Disse kan påvirke samarbeid og fremtidsutvikling både i positiv og negativ retning. I likhet med resultatene fra undersøkelsen blant ordførere og rådmenn, er det her skepsis til at en del beslutninger er lagt til kommunene. Respondentene tydeliggjør at der er noen spørsmål som skal besluttet på nasjonalt nivå og ikke lokalt. Områdene dette gjelder, er identisk med utfordringsområdene utpekt av ordførere og rådmenn.

Respondentene har vanskelig for å se at en kan komme til lokal enighet på disse spørsmålene, og det etterlyses sterkere sentrale føringer eller beslutninger i disse spørsmålene.

«Hvis du tar politikken, så er det slik at du kan ikke hive ut de store spørsmålene til små samfunn og si at dette må du ta ansvar for selv. Det går ikke, det kan du bare glemme, det går ikke i 2013, kanskje senere når folk kan få inn andre tankeganger, om 20-30 år.» 2,3

«En må gå på et litt høyere nivå enn kommunenivå. Det kan ikke være opp til en regional veisjef som skal dele ut midler. Det er en liste hvert år som sier hvor mye vei du får. På en veistrekning så skulle de få 600 meter med ny asfalt. Andre plasser skulle de få 80 meter. Må sies det at det er en storsatsing på vei og transport. De skal bruke 15 milliarder, men det er bare småpenger.» 3,1

«En har ikke vært god på Helgeland til å bli enig om ting, vei og sykehus for eksempel, og det har en mistet mye på. Både på fylkeskommune og regjering så blir de ikke enige, og så går pengene en annen plass. Men jeg opplever jo at det er politisk de krangler, det er ikke i næringslivet. *Men for en enkel sjel, politikk er jo til for folket.* Kart og terreng passer kanskje ikke sammen, kommuner med 400, 1700, 2000 innbyggere. Kanskje en bare skulle slå seg i hop og bli ferdig.» 6,3

«Dette er jo helt hinsides. Det kan ikke være opp til hver enkelt kommune å bestemme. Hvis du ser på E6 gjennom landet, der hver enkelt kommune får lov å bestemme hvordan det skal se ut... Når du kommer til Innhavet, så har de klart å lage noen innsnevringar med noen steiner, som er helt hull i hodet.» 23,2

«Det er ikke tilfeldig at de kaller dette området for Lille Balkan til tider.» 12,3

Beslutningsgrunnlag

I et tidlig intervju kom det frem frustrasjon i forhold til grunnlaget beslutninger ble tatt på i kommunale organer. Bakenforliggende er at i næringslivet, og da spesielt i konsern eller selskaper med internasjonalt eierskap, blir beslutninger utelukkende tatt på rasjonelt grunnlag. Ved at beslutninger tas basert på faktisk informasjon oppnås større tilslutning og aksept for utfallet. Motstykket til rasjonelt tatte beslutninger er emosjonelt tatte beslutninger. Reelt uttrykkes det at grunnlaget for beslutninger i det kommunale systemet har et for stort innslag av emosjonelle argumenter. Det er uttrykt at halvparten av medarbeiderne mangler prosessfaglig kompetanse.

I drøftinger er det kommunisert at en aldri kommer til de rasjonelle argumentene.

Ovennevnte påstand ble bragt videre inn i påfølgende intervjuer, og forholdet om emosjonelt vektete beslutninger ble i stor grad bekreftet. Prosessuell inkompetanse i det offentlige fikk begrenset støtte.

«Vi kommer aldri dit i diskusjonene, det er det som er problemet. Det tar ufattelig lang tid. Jeg kunne ta forsiden på første avisen jeg las for 6 år siden og legge den ved siden av dagens. Det er nesten de samme diskusjonene ennå.» 29,3

«Det er en forenkling av virkeligheten som jeg vil advare mot. Fordi at de offentlig ansatte er også underlagt et politisk regime.» 49,1

«Etter å ha vært i kommunestyret, var jeg så ferdig. Det skjedde jo ikke en dritt. Du er vant med å komme fra en bedrift hvor det tas beslutninger. Jeg ble så desorientert...» 23,1

«Men er du i kommunestyret, så har jeg opplevelse av at veldig mye beslutninger blir tatt på følelser. Har noen hatt et flammende innlegg, så hiver mange seg på, og beslutningen blir kanskje ikke så bra. *Det er jo et demokratisk problem.* Ja, det er jo det.» 36,2

Prioriteringshierarki

En respondent var svært tydelig i prioriteringsrekkefølgen som bør ligge til grunn for beslutninger knyttet til utvikling av regionsenter på Helgeland. Perspektivet som ble lagt til

grunn var grunnleggende for utviklingen av regionen. For å skape inntekter, trengs bedrifter som har nasjonale og internasjonale kontakter. Prioriteringen blir da følgende:

1. Fokus på industri og næringsliv med internasjonale og nasjonale kontakter og ambisjoner
2. Handel
3. Offentlig

Virksomhetsetableringer gir store ringvirkninger og mye positiv energi.

Prioriteringsrekkefølgen ble brakt videre til resterende respondenter, og utsagnet fikk i stor grad tilslutning.

«Kanskje ikke så dumt, smart sagt. Det med internasjonale kontakter skaper mer arbeidsplasser. Det er det som gir ringvirkninger. Det er sant det.» 8,3

«Jeg er ikke sikker på at alle krefter drar i den retningen. Jeg er helt enig. Retningen er jeg enig i, men iblant må en gå ett skritt tilbake for å gå to frem. Jeg er ikke sikker på om det politiske i byen her er like tydelige når de prioriterer næringsliv i forhold til handel. Her har jeg inntrykk av at handel blir løftet frem som positivt, uten at det gis oppmerksomhet til næringslivet.» 17,1

«Det er jeg helt enig i. *Er det slik i dag?* Nei, det er kanskje ikke det. Det som han satte som nummer en er definitivt ikke nummr en i dag. Men det er jo det som kan være en bidragsyter til å skape en større utvikling.» 44,1

«Slik strukturert tilnærming har ikke vi. Det vi sier er at den viktigste utfordringen er infrastruktur-utfordringen. Skal vi fungere som region og skal vi gjøre oss gjeldende utenfor regionen. Dette gjelder jernbane, havn, E6 og flyplass. Den andre er kunnskaps/kompetanseutfordringen i regionen.» 47,2

Manglende planlegging

Tydelige tilbakemeldinger signaliserer at der er et stort savn av planer for regionen. Dette omfatter flere områder, men i denne sammenheng er overordnet masterplan for nærings- og transportområdet særskilt tydelig.

«Vi må kanskje snu tankegangen. Uansett hva en gjør i verden, så må en ta opp lån og betale over tid. Men slik er det ikke i den politiske verden, der gjelder bare fire års perspektiv. Det går på transportplan, vi kan lage en plan over 40 år, da får vi jo det vi trenger. Jeg tror kommunene kan ta opp 50 års lån. Da kan vi jo få perspektiv på ting.» 8,1

«Men at det har kommet noen helhetlige planer og visjoner derfra, det har jeg ikke sett. Det kunne kanskje vært en tanke. Men når det først skjer, så skjer det fort, og da på premissene som er ute i havet. Jeg er veldig glad i en masterplan. Vi får slike mål

som at nå skal vi bli like store som Kristiansund, basemessig. Det er helt urealistisk. Du må ha litt gangsyn.» 9,3

«Men da skal du være ganske innovativ og skapende. Du må være forutseende og se hva du kan legge til rette. Slik opplever jeg i alle fall ikke den kommunale ledelsen. De dyrker litt smått. Denne store ledestjernen som lager planer og infrastruktur - det er de ikke slik jeg ser det.» 45,2

Jeg har hørt snakk... at Alstadhaug er sidrumpete og trege. De klarer ikke fatte beslutninger fort nok slik at de server næringslivet der.» 18,2

Infrastruktur

Innledningsvis er det lagt vekt på opplevelsen av kommunal krangel. Krangelen er uttrykt også å skape begrensninger i kommunikasjon på vei, ferge og i rutetabeller.

Boreal Transport Nord AS synes å ha begrenset kontakt med brukerne. Det uttrykkes at de har begrenset kontakt med de som bruker ferge, og oppleves som fraværende.

Kommunikasjon finner sted bare når det har oppstått problemer.

«Jeg sitter med opplevelsen av at de tror de kjører båt. Ja, ikke sant - i stedet for å kjøre folk. Det er litt av den holdningen vi opplever. Vi kunne sagt litt om det også om næringslivet oppe her... Der har de litt å gå på. Det gir seg godt til kjenne i Boreal.»
28,1

Holdninger i befolkningen

Fra respondentene er det stilt spørsmål om kulturen på Helgeland i tilstrekkelig grad er fremoverlent. Eksemplene går på om den gjengse helgelending er tilstrekkelig sulten for å få ting til. Holdningsdiskusjonen beveger seg på tre plan:

Grunnholdning i befolkningen

Generelle holdninger til arbeid og utvikling er ikke i alltid fremoverlent nok. Spesielt gjør dette seg utslag i kraft og mot til innovasjon og utvikling. Utsagnet har fått støtte fra flere.

Holdninger og oppfatninger til andre deler av regionen

Helgeland har en rekke etablerte stereotyper som gjøres gjeldende om andre deler av regionen. Holdningene kan ha historiske og mer eller mindre reelle opphav. Brukes når en trenger å forsterke «dem»- og «oss»-bildet.

Holdninger til næringsdrift

- Lokal leverandørindustri kan representere en trussel for utvikling av ny industri i regionen
- Vær stolt av det næringslivet som er i regionen, og ikke prioriter eller forfordel eierskap eller hovedkontorlokalisering

Nordland Fylkeskommune

Relativt få av respondentene har hatt direktekontakt med NFK i noe omfang. Kontakten har i hovedsak omhandlet skole- og transport/infrastruktursaker. Erfaringene er delt, flere nevner at når de ønsker å tilpasse utdanningen, da spesielt yrkesrettet utdanning, så er NFK mest opptatt av å legge ned linjer.

«Jeg har vært på noen møter med NFK, og det er stort sett at en går inn på SSB og ser at det skal bli 500 mindre ungdom på et tidspunkt frem i tid. Det er jo det store bildet. Så sier man at det er det som gjelder på landsbasis. De er ikke på hugget når det gjelder utvikling utenfor det som skjer på bygget i Bodø. Det har skjedd mye, så da er det viktig at vi gir signalene.» 10,1

De uttrykkes at NFK har mistet noe av sin rolle da flere andre offentlig etater har vokst forbi NFK. Eksempel på dette er Statens Vegvesen og Helse Nord RFH.

Forfatteren opplever at der er et savn, og at NFK må sette seg i førersetet for saker som angår regionen.

«FK blir et slikt utredningsinstitutt. Eller skaffe seg legitimitet.» 52,3

Innovasjon Norge

Få deltager kjenner Innovasjon Norge (IN,) og har derfor ikke uttalt seg nevneverdig. En respondent uttrykker tydelig at prosjekter hvor de ønsket samarbeid med IN ble uinteressant fordi prosjektene i for stor grad måtte tilpasses IN sine krav. Hovedårsaken til dette er at IN ikke har anledning til å støtte drift, og i noen tilfeller er det ikke mulig å skille drift og utvikling tilfredsstillende.

De respondentene som ellers har hatt kontakt med IN, meddeler at de oppleves ryddige, og kontakten har vært tilfredsstillende.

Andre organisasjoner

Andre organisasjoner som skal arbeide for næringsutvikling er nevnt i samtalene. Dette har vært enkeltstående uttalelser, men det er likevel valgt å ta med kommentar rundt disse. Følgende momenter er trukket frem:

Mosjøen og omegn næringssekskap KF (MON)

- Støtte og hjelp fra MON går i hovedsak til nyetableringer. Det er lite hjelp å få for eksisterende industri/virksomhet.
- MON er «kun» opptatt av handel
- MON, hvem arbeider de mot? Hjelper de også de store?
- MON er ledet av eldre politikere, hyppige skifter
- MON, mange står utenfor. Det er mange fraksjoner

Overdreven fokus på oljerelatert næring

Respondenter tar opp at en ikke må legge for entydig fokus på oljerelatert virksomhet. Det er positivt at det legges til rette for slik virksomhet, men bransjen er samtidig skjør for markedsmessige endringer. Det er uttrykt en engstelse for at andre næringer som landbruk og havbruk, som har vært bærebjelken i regionen, ikke får fortjent oppmerksomhet. I tillegg trekkes det frem at dette ikke er regionsenterbaserte virksomheter. En rekke virksomheter på Helgeland har tilsvarende eller større omsetning enn olje og gass i regionen.

Følgende eksempler nevnes:

*HelglandsKraft
AS*

Nova Sea AS

*Helglands-
sykehuset HF*

*Marine Harvest
lokalt*

«Når det gjelder næringslivet, så er vår anbefaling at vi har nye muligheter på olje og gass, men glem ikke at vi har annen næring. På matproduksjon, og da tenker jeg på havbruk og landbruk. Dette er ikke regionsenterrelatert virksomhet, men viktig. Så har vi industri, at vi kan ivareta industrien og de virksomhetene rundt i form av vekstindustri og leverandørindustri.» 47,3

Prioriteringsrekke i et utviklingsperspektiv

I lys av paradigmeskiftet, nevnt i denne rapport, har flere respondenter tatt til orde for at lokal leverandørindustri ikke er helt rede for den nye nærings sammensetningen. Det er i den sammenheng etterlyst utviklingsprogram for den lokale leverandørindustrien. Perspektivet på tiltakene bør da favne om følgende nivåer:

1. Lokal tilstedeværelse. Formålet er å stimulere til etablering av leverandører hvor de i dag må ut av regionen for å få dekt behovet. For eksempel skruer, bolter og festemateriell.
2. Kompetanse. Faglig kompetanse og nettverkskompetanse. Leverandørbedriftene lever i et nettverk med andre og må ha kjennskap til funksjonaliteten og egen rolle i nettverket.
3. Holdninger. Etablering av sunt holdningssett på områder som pris og kalkyle, forhold til tid, frister, timebruk og respekt for kunder.

Pass på for forskjellsbehandling

Respondentene representerer virksomheter med forskjellig opphav og eierskap. I tillegg til punktet om overdreven fokus på noen næringer, er det kommet frem et punkt om mulig forskjellsbehandling avhengig av eierskap. Lokalt eierskap oppleves som «mer høyverdig» enn eierskap utenfor regionen. Det trekkes likevel frem at lokalt eierskap også betyr hovedkontorfunksjoner og kompetansearbeidsplasser. Flere respondenter tar til orde for at det skjer et paradigmeskift på eierskap i regionen. Det stilles samtidig spørsmål om kommunal og offentlig virksomhet er tilpasset endringen paradigmeskiftet representerer.

«Så er det jo et internasjonalt miljø her. I industriparken er der bedrifter med hovedkontor i Barcelona osv. Noen med hovedkontor i Bern. Oljeaktiviteten som er internasjonalt preget. Så har vi havbruksnæringen som eksporterer alt.» 46,3

Forfatteren opplever slik differensiering mellom eierskap, og da evt. på bekostning av konserneierskap eller eierskap utenfor regionen som lite gjennomtenkt. Flere respondenter har påpekt at regionen, og da spesielt Vefsn, mangler risikovillig kapital. Om dette er riktig, vil det være svært negativt for regionen om det etableres en oppfatning av at fremmedkapital diskrimineres i forhold til lokalkapital.

Flere respondenter legger vekt på transportsikkerhet, og er tydelige på at de stiller strenge krav til sine transportører. Både på transport og ved annet innkjøp ønsker de å nytte lokale leverandører. De reagerer på at utenlandske vogntog står overfor andre krav enn hva norske vogntog gjør. Dette gjelder krav til antall aksler og krav til sikkerhetsutrustning som dekk og kjetting etc.

Hypoteser

- Ho: Politisk krangel fører til tap og at muligheter ikke nyttes fullt ut til regionens beste. Dette gjør seg blant annet utslag i at overordnet næringsplan for Helgeland mangler.
- H1: Grensedelingen mellom kommunene skaper sub-optimale løsninger for regionen.
- H2: Politisk uenighet og sen fremdrift i saker medfører at næringslivsaktører i mindre grad er opptatt av kommunal/offentlig aktivitet.
- H3: Regionsenter som fokusområde er av mindre betydning enn bo- og markedsregion. Endret fokus vil gi større samhandling i regionen, og vil virke samlende.
- H4: Regionsenter defineres som en tjenesteleverandør hvor kommunal tjenesteyting er underordnet det totale tilbud av tjenester som kultur, idrett, handel osv. Regionsenteret er en innholdsleverandør. Forfatteren er oppmerksom på at kommunene er leverandør av en rekke av disse tjenestene.
- H5: Kommunene på Helgeland er ikke forberedt på ny aktivitet. Dette gjelder det å være i forkant med kommunale planer, men også mentalt når næringslivets eierskap er i endring med større innslag av nasjonalt og internasjonal eierskap.
- H 6: Næringslivet forstår ikke regionrådsstrukturen, og ser ingen grunn til at det ikke skal være ett, eventuelt to, regionråd på Helgeland. Krangel mellom regionråd irriterer næringslivet. Tilsvarende gjelder de saker som det arbeides med i regionrådene.
- H7: Det er ikke rettferdig eller mulig at kommunene selv skal løse store oppgaver som E6, sykehus-struktur og flyplass-struktur. Slike saker må besluttes på overordnet nivå.
- H 8: Næringsliv og handel. Respondentene her legger vekt på internasjonalt næringsliv, må opp i tankegodt og prioritering ved planlegging og beslutninger.
- H 9: Holdningsutvikling er nødvendig i regionen. Dette gjelder både generell holdning i befolkningen, oppfattelse av andre deler av Helgeland og forholdet til næringsdrift.
- H 10: Oljerelatert aktivitet får overdrevet stor oppmerksomhet. Dette på bekostning av andre næringer som er, og tradisjonelt har vært, store på Helgeland. Eksempel på slike næringer er landbruk, fiske og foredling.
- H 11: Næringslivets opplevelse av at lokalt eierskap er mer høyverdig enn ekstern eierskap, har en negativ effekt på ønske om virksomhetsetablering i regionen.
- H 12: Nye virksomheter på Helgeland, representert ved havbruk, olje, industri og engineering, legger stor vekt på å bruke og å utvikle lokalt næringsliv.

Tiltak

Forfatteren foreslår tre tiltak for å møte noen av de utfordringer som er fremhevet i samtaler med næringslivsrepresentanter på Helgeland.

Holdningsendring

Flere respondenter tar til orde for at leverandørindustrien på Helgeland har et forbedrings- og utviklingspotensial. Det foreslås tiltak for å utvikle leverandørindustrien slik at de kan møte det nye paradigmet med store og ofte internasjonale aktører/eiere.

Utvikling av næringsplan for Helgeland

Etabler arbeidsgruppe med utelukkende deltagere fra Helgelands næringsliv og la de utarbeide en felles næringsplan. Denne må da være næringsdrevet og ikke regiondrevet.

Politikernes rolle vil da være å fylle denne næringsplanen med sine tiltak.

Øvelsen kan med fordel også brukes innenfor infrastruktur og samferdsel.

Bo- og arbeidsmarkedsregion

Fokuser på bo- og arbeidsmarkedsregion som en samlende kraft for regionen. Regionsentrene utvikles som regional sub for offentlig og privat tjenesteytelse, som tjener som innholdsleverandør til det daglige liv.